

El Cercle d'Economia, juntament amb el CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs), us ofereix cada mes una anàlisi breu de la situació geopolítica global

Les claus geopolítiques del mes

Març 2023

El desordre en l'ordre internacional

Pol Morillas, director, CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs)

Gestionar la bipolaritat. L'11 de març el CIDOB va organitzar la seva conferència anual, *War and Peace in the XXIst Century*, amb el títol "China and the US: can bipolar confrontation be avoided?", que va arribar a les conclusions que veurem. La conferència partia d'una nota més positiva que el resultat de la discussió entre experts xinesos, americans, indis i europeus. L'objectiu era discutir si es podia evitar la bipolaritat entre la Xina i els EUA, en un diàleg molt representatiu de l'estat del debat mundial actual. A més, es va analitzar si aquesta bipolaritat es pot arribar a superar amb l'ajut dels béns públics globals i la cooperació, precisament perquè, per més tensió que hi hagi a la geopolítica mundial, els desafiaments mundials continuen sent de caràcter transnacional (clima, pandèmies, nuclear, crisi del deute...). El resultat va ser que la bipolaritat, en el més bo dels casos, només es pot gestionar.

La paradoxa entre la bipolaritat creixent i la necessitat de cooperar contra les amenaces transnacionals rau en el fet que l'ordre global va a la deriva. Vivim en una era de confrontació geopolítica mundial, però també en una de caracteritzada per un profund sentiment de desordre o de coexistència entre ordres, que prové de la pressió interna sobre les polítiques exteriors de moltes nacions i també del fet que el multilateralisme no pot respondre als desafiaments transnacionals quan el marc en què les potències globals es mouen només és el de l'interès

nacional. Vivim en una era de “club-alització”, és a dir, de globalització de clubs d'aliats *en pro* d'interessos compartits o de construcció d'esferes d'influència.

Ara bé, les normes constitutives de l'ordre, com la sobirania i la integritat territorial, s'han de complir mínimament. Sempre que aquesta agenda mínima es respecti, les potències globals haurien d'estar en més bones condicions de construir una agenda positiva de solucions multilaterals que ens ajudin a gestionar el desordre.

Aleshores, com s'hauria d'afrontar la competència global i evitar un gran conflicte entre poders? Les discussions i negociacions tangibles sobre la tecnologia com a element central de la rivalitat entre la Xina i els Estats Units probablement seran més reeixides que les negociacions sobre posicions, principis o valors ideològics absoluts. Avui el món és massa divers, però continua interconnectat. [Pel que fa a Europa](#), les conseqüències de la guerra a Ucraïna, el fet d'estar atrapada en la rivalitat global i la necessitat de tenir un paper més geopolític són dilemes que comencen a ser tangibles un any després que la guerra a Ucraïna comencés.

La confrontació Xina-EUA. La tensió generada quan es va detectar als Estats Units un globus espia xinès no ha estat el factor més determinant per a la confrontació. Les relacions entre Washington i Pequín van començar a deteriorar-se fa anys, el 2012, amb l'arribada de Xi Jinping al poder. No van millorar amb Trump i sens dubte tampoc no han millorat amb Biden. Ara bé, recentment la relació bilateral s'ha anat deteriorant, i fins i tot ha arribat a provocar acusacions directes de Xi Jinping als Estats Units per primera vegada en la història.

Encara que l'element clau de l'enemistat entre totes dues potències és la competició tecnològica, en la qual els Estats Units proven de deixar enrere la Xina, també hi ha una guerra comercial, restriccions en les taxes d'exportació i fins i tot declaracions de Biden d'una confrontació existencial entre autocràcies i democràcies. Les normes globals i les aliances occidentals no són regles que serveixin a una Xina que rebutja explícitament l'ordre internacional de caràcter liberal i que no creu en drets humans universals.

Les hostilitats són clares i es resumeixen en la tensió al voltant de Taiwan. No és clar que la confrontació sigui una prioritat immediata per a Xi Jinping, i s'esdevé igual amb els Estats Units, encara que l'única cosa en què demòcrates i republicans estan d'acord és en l'amenaça global que la Xina representa. Avui una bona part de la resta d'assumptes internacionals es llegeixen com a derivacions de la confrontació geopolítica entre Washington i Pequín. La Xina, per la seva banda, continua mantenint una bona relació amb Rússia i pretén erigir-se en mediador neutral. És fidel a Rússia, però no renuncia a restablir les relacions amb els estats europeus.

“Get Brexit done”. Les conseqüències del Brexit per a l'economia britànica han estat destacables en comerç exterior, inversions estrangeres, augment dels costos de transport,

gestió de les fronteres i insuficiència de mà d'obra. Al final del període de transició posterior, al gener del 2021, les [exportacions](#) a la UE van baixar un 45% respecte del mes anterior, i les importacions, un 33%. Després de l'impacte de la pandèmia i dels efectes de la guerra d'Ucraïna en la pujada dels preus de l'energia i els aliments, la situació socioeconòmica al Regne Unit encara és delicada.

Avui les [preocupacions més grans](#) dels britànics són l'economia i la inflació, seguides de l'atenció sanitària. Més del [54% de la població](#) pensa que el Brexit va ser un error, i el nombre de contraris a la decisió d'abandonar la UE ha crescut. [Un 57%](#) dels britànics votarien tornar a formar part del club comunitari. De moment, tant conservadors com laboristes s'oposen a qualsevol canvi en aquest sentit, però els efectes del Brexit tornaran a ser un tema de debat en la campanya de les eleccions generals del 2025, gairebé al cap de deu anys d'haver sortit de la UE.

Un dels canvis recents en la relació entre la UE i el Regne Unit es va esdevenir el 28 de febrer, quan totes dues parts van acordar revisar el Protocol d'Irlanda del Nord a fi d'eliminar la possibilitat de nous controls de mercaderies que travessin la frontera entre Irlanda del Nord i la República d'Irlanda, la qual cosa assegura la integritat d'un mercat únic de la UE, facilita l'accés lliure de les mercaderies nord-irlandeses a la resta del Regne Unit i inclou els béns d'Irlanda del Nord en els acords de lliure comerç entre el Regne Unit i països tercers. Segons la UE, el nou protocol ha canviat poc respecte de l'existent: la integritat i seguretat del mercat únic europeu es continuen considerant fonamentals. Per a Rishi Sunak, en canvi, l'acord li permet millorar la popularitat, augmentar el perfil internacional i donar per bo el que Boris Johnson no va aconseguir: "Get Brexit done".

Geòrgia i el somni europeu. El primer partit de Geòrgia va proposar i després va retirar, a causa de nombroses protestes als carrers de la capital, una llei per controlar organitzacions no governamentals i mitjans de comunicació. La llei, inspirada en la legislació russa, considerava "agents estrangers" les organitzacions que reben fons de l'exterior (un 20% del seu pressupost) o periodistes que treballen amb mitjans de comunicació estrangers. A les organitzacions o periodistes considerats "agents estrangers", els haurien imposat una sèrie de restriccions i haurien entrat en una llista negra del Ministeri de l'Interior, amb amenaça de presó en cas d'incomplir la llei. D'aquesta manera, s'hauria establert un control sobre les iniciatives civils i s'hauria reduït la difusió d'informació sense control governamental. Les crítiques de la Unió Europea i, sobretot, les manifestacions massives a Geòrgia van provocar la retirada de la proposta, del partit "Somni Georgià", la qual, a més, no disposava del suport de la resta de partits.

Les protestes contra aquesta llei es poden llegir com a ramificacions de la guerra d'Ucraïna. El 80% de la població de Geòrgia és partidària d'entrar a la UE. De fet, Geòrgia va sol·licitar-hi

l'adhesió el març del 2022, juntament amb Ucraïna i Moldàvia, com a resposta a la guerra d'agressió russa. Tot i això, els estats membres de la UE van negar a Geòrgia la condició de candidat, mentre que sí que la van acordar per a Ucraïna i Moldàvia. Les raons per negar-se a començar formalment el procediment d'adhesió van ser l'estancament de les reformes polítiques i judicials. Les protestes a Tbilisi, on els manifestants van fer onejar la bandera europea, mostren el distanciament de l'oposició amb el principal partit de govern, al qual acusen d'acostar-se cada cop més a Moscou, i l'aspiració europea com a motor de reforma als països de l'Europa oriental.

Augmenta la violència a Israel i Palestina. Des del principi del febrer, la situació entre Israel i Palestina torna a ser especialment tibant. S'han succeït bombardejos a Gaza, atacs de colons israelians en ciutats palestines i atemptats contra forces de seguretat israelianes, colons i sinagogues. L'escalada de violència s'esdevé en un context polític caracteritzat per l'arribada de l'extrema dreta al govern d'Israel, de la mà de Benjamin Netanyahu, i per la polarització creixent en la societat israeliana, en particular després que el govern proposés una reforma que podria impedir que el Tribunal Suprem revisés o anul·lés les lleis de la Knesset si les considerés contràries als valors constitucionals, i que li permetria nomenar jutges sense restriccions. En el costat palestí emergeixen milícies noves que escapen del control de l'Autoritat Nacional Palestina a Cisjordània; grups molt radicalitzats, com ara Lion's Den a Nablus, van guanyant suport entre la població. Amb una inestabilitat creixent, la solució dels dos estats s'allunya progressivament, en bona part perquè la situació fa impensable instaurar un estat palestí amb continuïtat territorial, a causa que el territori en poder de colons israelians va augmentant contínuament. Hi ha diverses veus que assenyalen que la solució passaria per un sol estat israelià en què els drets de la població àrab i palestina fossin totalment respectats.

Pol Morillas

12 de març de 2023

Amb la col·laboració de:

CIDOB 50
years